

บอกให้พนักงานเขียนใบลาออก มีฉะนั้นจะดำเนินคดีทำได้หรือไม่

พรเทพ ทวีภาคย์

ผู้บริหารสำนักทรัพยากรบุคคล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

การ แสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่ เป็นเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้นิติกรรมนั้นเสื่อมเสียไป เพราะเป็นการแสดงเจตนาโดยผู้แสดงเจตนาขาดความสมัครใจ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164 วรรคหนึ่งว่า **“การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ”** การข่มขู่ทำให้ผู้แสดงเจตนากลัวภัยที่จะเกิดขึ้น ถ้าหากผู้ที่ถูกข่มขู่ไม่ยอมแสดงเจตนาทำนิติกรรมที่ถูกขู่ให้ทำก็เกิดภัยแก่ผู้ที่ถูกขู่ การแสดงเจตนาที่ได้มาจากการขู่นี้ เป็นการแสดงเจตนาที่ผู้ที่ถูกขู่เลือกเอาว่าจะยอมรับภัยที่ผู้ขู่ว่าจะก่อให้เกิดขึ้น หรือจะยอมแสดงเจตนาทำนิติกรรมที่ผู้ขู่ประสงค์จะให้ทำ โดยไม่เกิดภัยตามที่ถูกขู่ ผู้ที่ถูกขู่กลัวว่าจะเกิดภัยขึ้น จึงเลือกเอาทางที่จะแสดงเจตนาทำนิติกรรมของผู้ที่ถูกขู่ให้กระทำเช่นนั้นเป็นไปโดยขาดความสมัครใจ ผู้แสดงเจตนาถูกข่มขู่บังคับให้แสดงเจตนาทำนิติกรรม ถ้าการข่มขู่ถึงขนาดแล้ว ก็จะทำให้**การแสดงเจตนาทำนิติกรรมนั้นเป็นโมฆียะได้**

การแสดงเจตนาทำนิติกรรมเพราะถูกข่มขู่นี้ ผู้ที่แสดงเจตนาทำนิติกรรมนั้นรู้ตัวว่ากำลังแสดงเจตนาทำนิติกรรม เพียงแต่การแสดงเจตนาทำนิติกรรมของเขานั้นเป็นไปโดยขาดความเป็นอิสระ เช่น ก.เอาปืนมาขู่ให้ ข. ลงชื่อในหนังสือรับสภาพหนี้ เพื่อให้จ่ายค่าความเสียหายลด ถ้าไม่ยอมลงชื่อจะยิงให้ตาย ข.กลัวจึงยอมลงชื่อในหนังสือรับสภาพหนี้ การแสดงเจตนาทำนิติกรรมรับสภาพหนี้ย่อมเป็นโมฆียะเพราะ ข. ไม่ได้แสดงเจตนาด้วยใจสมัคร แต่แสดงเจตนาไปเพราะถูกข่มขู่

การข่มขู่ที่จะทำให้การกระทำนั้นตกเป็นโมฆียะนั้น จะต้องเป็นการข่มขู่ที่จะให้เกิดภัยอันใกล้จะถึงและร้ายแรงถึงขนาดจงใจให้ผู้ถูกข่มขู่จะต้องกลัว ซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่การนั้นก็จะได้ทำขึ้นตามมาตรา 164 วรรคสอง สามารถแยกองค์ประกอบของการข่มขู่ได้ถึงขนาดได้ 6 ข้อดังนี้

1. การข่มขู่จำเป็นต้องเกิดขึ้นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอก หรือคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งร่วมกับบุคคลภายนอกเป็นผู้ข่มขู่
2. ผู้ข่มขู่จำเป็นต้องมีเจตนาข่มขู่ผู้ที่แสดงเจตนาทำนิติกรรม
3. ผู้ที่ถูกข่มขู่มีผลต้องกลัวภัยที่ข่มขู่
4. ภัยที่ข่มขู่จะต้องเป็นภัยที่ใกล้จะถึง
5. ต้องเป็นภัยที่ร้ายแรงขนาดที่จะจงใจให้ผู้ถูกข่มขู่มีผลต้องกลัว

6. ถ้าไม่มีการข่มขู่เช่นนั้น จะไม่แสดงเจตนาทำนิติกรรมนั้น การข่มขู่ใช้ว่าจะเป็นโมฆียะเสียทั้งหมด หรือทุกเรื่อง มีบ้างกรณีการกระทำบางอย่างที่กฎหมายไม่ถือเป็นการข่มขู่ โดยมาตรา 165 บัญญัติว่า **“การข่มขู่จะใช้สิทธิตามปกตินิยมไม่ถือเป็นการข่มขู่หรือการใดที่กระทำไปเพราะนับถือยำเกรง ไม่ถือว่าการนั้นได้กระทำเพราะถูกข่มขู่”** การข่มขู่ว่าจะใช้สิทธิตามปกตินิยม หมายถึง การข่มขู่จะใช้สิทธิที่ผู้ข่มขู่มีอยู่ด้วยวิธีการตามปกตินิยม โดยหวังผลตามปกตินิยม เช่น เจ้าหนี้บอกลูกหนี้ว่า ถ้าไม่ใช้หนี้จะฟ้องศาลให้บังคับให้ใช้หนี้ หรือฟ้องให้เป็นคนล้มละลาย การขู่เหล่านี้ถือว่าเป็นการข่มขู่จะใช้สิทธิตามปกตินิยมทั้งสิ้น หากผู้ที่ถูกข่มขู่เกิดความกลัวที่ถูกข่มขู่แล้วยอมแสดงเจตนาทำนิติกรรมให้ตามที่ผู้ข่มขู่จะใช้ตามปกตินิยมขู่ไว้ **การแสดงเจตนาทำนิติกรรมนั้นก็สมบูรณ์ไม่เสื่อมเสียไป**

มีคำถามว่า กรณีนายจ้างพบว่าลูกจ้างได้กระทำการทุจริต ยักยอกเงินของนายจ้างไป เมื่อมีการสอบสวนมีพยานหลักฐานชัดเจนว่ามีการทุจริต นายจ้างได้เรียกลูกจ้างมาพบและบอกให้ลูกจ้างลาออกเสีย หากไม่ลาออกจะดำเนินคดีฐานทุจริต อย่างนี้เป็นการข่มขู่ที่เกินปกตินิยมหรือไม่

กรณีการข่มขู่ที่ถามนี้ **ถือเป็นข่มขู่จะใช้สิทธิตามปกตินิยมเป็นการใช้สิทธิที่ชอบด้วยกฎหมายที่นายจ้างมีสิทธิที่จะดำเนินคดีฐานทุจริตได้** หากลูกจ้างไม่ยินยอมปฏิบัติตามข้อเสนอนี้ให้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1331/2525 ศาลฎีกาแผนกคดีแรงงาน วินิจฉัยข้อกฎหมายว่า **ที่โจทก์อุทธรณ์ว่าการที่จำเลยบอกให้โจทก์ลาออก มิฉะนั้นจะดำเนินคดีฐานทุจริตเกี่ยวกับการเงิน ถือว่าเป็นการข่มขู่โจทก์ให้ลาออก ต้องถือว่าเป็นการเลิกจ้างโจทก์และจำเลยต้องจ่ายเงินตามฟ้องให้โจทก์นั้น** ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติตามคำพิพากษาศาลแรงงานกลางว่า โจทก์ได้กระทำการอันสอดรับร่วมกับ

พวกกระทำการทุจริตเกี่ยวกับการเงินต่อจำเลย จำเลยจึงบอกโจทก์ให้ลาออกมิฉะนั้นจะดำเนินคดี โจทก์สมควรใจเลือกเอาการลาออก เห็นว่าการที่โจทก์กระทำการอันสอดรับเป็นการทุจริตต่อจำเลยนั้น **จำเลยย่อมมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินคดีแก่โจทก์ได้** การที่จำเลยบอกโจทก์ให้ลาออกมิฉะนั้นจะดำเนินคดีนั้น **เป็นการขู่หากโจทก์ไม่ลาออกจะถูกดำเนินคดีการข่มขู่เช่นนี้เป็นการข่มขู่จะใช้สิทธิตามปกตินิยม** ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 127 ไม่จัดว่าเป็นการข่มขู่และการวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการข่มขู่หรือไม่ ไม่ต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 129 และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 48 มาประกอบกรวินิจฉัยดังที่โจทก์อ้างเพราะบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทนิยามของคำว่า การข่มขู่ การแสดงเจตนาลาออกของโจทก์จึงสมบูรณ์ **ถือไม่ได้ว่าจำเลยเลิกจ้างโจทก์”**

บทสรุปสังคาย การข่มขู่จะฟ้อง หรือดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง หรือคดีอาญาต่อผู้ที่ถูกข่มขู่ ถ้าผู้ข่มขู่มีสิทธิจะดำเนินคดีเช่นนั้นจริงๆ แล้ว ถึงแม้ผู้ถูกข่มขู่จะกลัวแล้วยอมแสดงเจตนาทำนิติกรรมตามที่ผู้ข่มขู่ต้องการ การข่มขู่นั้นก็ถือว่าเป็นการข่มขู่จะใช้สิทธิตามปกตินิยม ซึ่งไม่ทำให้การแสดงเจตนาที่ได้มาเพราะการข่มขู่เสื่อมเสียไป แต่ถ้าหากว่าเป็นเรื่องที่ไม่มีความผิดแล้วแก้งข่มขู่จะฟ้องคดี หรือแต่งเรื่องมาฟ้องโดยไม่มีมูลเพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือข่มขู่ดำเนินคดีอาญาเพื่อบีบบังคับให้ผู้ถูกข่มขู่ยอมแสดงเจตนาทำนิติกรรมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องอะไรกับนิติกรรมที่ถูกข่มขู่เลย หรือแทนที่จะข่มขู่จะฟ้องคดีแพ่ง หรืออาญาตามปกติกลับข่มขู่จะใช้มาตรการอื่นที่ไม่ใช่การดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมปกติแก่ผู้ถูกข่มขู่ ในกรณีเหล่านี้จะไม่ถือเป็นการข่มขู่จะใช้สิทธิตามปกตินิยม ถ้าผู้ที่ถูกข่มขู่กลัวภัยที่มีการข่มขู่จะก่อให้เกิดขึ้นแล้วยอมแสดงเจตนาทำนิติกรรมตามที่ถูกข่มขู่ หากพิสูจน์ได้ว่าถ้าไม่มีการข่มขู่เช่นนั้นเขาจะไม่ทำนิติกรรม การแสดงเจตนาทำนิติกรรมนั้น ก็จะเป็นโมฆียะเพราะถูกข่มขู่